

Εισήγηση κ. Θεοχάρη Δετοράκη
καθ. Βυζαντινής Φιλολογίας Παν/μιο Κρήτης
Μικρή Σπουδή., 28.05.2016

...να προστατεύει από τις καιρικές μεταβολές, το ψύχος και τον καύσωνα αλλά και να καλύπτει το σώμα όταν οι κοινωνικές αντιλήψεις που δημιουργήθηκαν με τον καιρό, δεν επέτρεπαν την γυμνότητα. Έτσι και αυτή συνδυάζει την ικανοποίηση υλικών αγαθών αλλά και την ανάγκη αισθητικής έκφρασης ώστε τα δημιουργήματα της, της τέχνης της υφαντικής, να μην είναι απλώς χρηστικά αλλά συνάμα να είναι και ωραία.

Με την πάροδο των χρόνων και την εξέλιξη του πολιτισμού η υφαντική γίνεται αληθινή τέχνη στα δημιουργήματα της και μπορούμε να θαυμάσουμε σ'αυτά τη δημιουργική δύναμη αλλά και τις αισθητικές αντιλήψεις ενός λαού.

Σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη εποχή, η λαϊκή υφαντική αναγνωρίζεται ως η πλέον αντιπροσωπευτική έκφραση της λαϊκής τέχνης και η αγάπη και ο θαυμασμός για τα γνήσια λαϊκά υφαντά, όχι τα βιομηχανικά παραγόμενα, έχει προσλάβει καθολικό και παγκόσμιο χαρακτήρα.

Στην αρχαία Ελλάδα η υφαντική καλλιεργήθηκε ιδιαίτερα, η διδασκαλία της τέχνης αυτής ανάγεται στους μυθικούς χρόνους και αποδίδεται στη θεά Αθηνά, που είχε για ατήν την ιδιότητα, την προσωνομία Εργάνη. Η Αθηνά δι'έδασε την τέχνη της υφαντικής στις γυναίκες «ώστε έργα επίστασαι περί καλαία» όπως παραδίδει ο Όμηρος. Παρομοιώδης υπήρξε ο υφαντικό ιστός της ομηρικής Πηνελόπης.

Η επίδοση στην υφαντική τέχνη θεωρείται ανέκαθεν μεγάλη αρετή για τη γυναίκα, ιδιαίτερα σε εποχές που κοινωνικές και θρησκευτικές συνθήκες επέβαλλαν στις γυναίκες να ζουν στη σκιαγραφία του οίκου και όχι εκτός των οίκων. Αυτό συνέβαινε στις περισσότερες πόλεις της ελληνικής αρχαιότητας, όπως λόγου χάριν στην Αθήνα και αυτός ο κοινωνικός αποκλεισμός της γυναίκας συνεχίζεται για πολλές εκατονταετίες. Ένα ανώνυμο διδακτικό ποιήμα από τη μεσοβυζαντινή περίοδο υπαγορεύει στις γυναίκες να μένουν στα σπίτια τους να κλώθουν, να κεντούν.

Η υφαντική τέχνη καλλιεργείται στην Κρήτη από τα πανάρχαια χρόνια, Ο Στέφανος Ξανθουδίδης απέδειξε με τη μελέτη του «Επίλυτρων», δημοσιευμένη το 1910, την επιβίωση πολλών αρχαίων όπων της κλωστικής τέχνης από την αρχαιότητα έως τους νεότερους χρόνους. Παρενθετικά να πώ εδώ ότι η Κρήτη είναι μια από τις περιοχές του δυτικού χώρου στην οποία επιβιώνουν τα περισσότερα αρχαιοπινλη στοιχεία στην γλώσσα καθώς ήταν ένας αποκλεισμένος τόπος από τις άλλες επιδράσεις και είχε πληθυσμούς, οι οποίοι έμειναν αποκλεισμένοι λόγω εργασίας, έτσι ώστε να διατηρούν στο γλωσσικό τους θησαυρό παλαιότατα στοιχεία τα οποία ανακαλύπτουμε σήμερα.

Ο Ξανθουδίδης μελέτησε σ'αυτή τη μελέτη του και μας έδωσε κάποια χαρακτηριστικά παραδείγματα και έδειξε την επιβίωση πολλών αρχαίων όρων της κλωστικής τέχνης από την αρχαιότητα έως τους νεότερους χρόνους. Είναι οι αρχαίοι όροι αδράχτι, ο σφόνδυλος, η κορκίς, το στημόνι, το υφάδιο, το χτένι, το αρχαίο αντι, το πέταλο, το ρήμα κλώθω, ο μίτος, βέβαια δεν σώθηκαν ίχνη από υφαντά της αρχαίας Κρήτης. Τώρα ξέρουμε από την ανακοίνωση ότι έχουμε αρκετές ενδείξεις και αρκετά τεκμήρια. Επειδή οι οργανικές ύλες από τις οποίες κατασκευάζονται τα υφαντά υπόκεινται σε μια γρήγορη διάσπαση και εξαφάνιση, για αυτό είναι ελάχιστα τα εναπομείναντα και ανακαλυπτόμενα από την έρευνα σήμερα.

Ο υφαντικός ιστός στην Κρήτη λέγεται τελάρο ή αργαστήρι και σπανιότερα αργαλειός. Η λέξη αυτή ακούγεται περισσότερο στην άλλη Ελλάδα.